

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ PRAVIENIŠKIŲ PATAISOS NAMUS-ATVIRAJĄ KOLONIJĄ

2022-10-18 Nr. 4D-2022/1-814
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2022 m. liepos 11 d. gavo X (toliau tekste ir citatose vadinama ir – Pareiškėjas) skundą dėl Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos (toliau vadinama ir – Pravieniškių PN-AK) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai neužtikrinant laisvalaikio užimtumo, nepagrįstai nesuteikiant galimybės pažaisti stalo tenisą, netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisi (toliau vadinama – Skundas).

2. Skunde, be kitų aplinkybių, rašoma:

2.1. „2022 m. liepos 2 d. aš apie 15.30-16 val. susižalojau kairės rankos dilbį (susipjausčiau), dėl to, kad dinaminės priežiūros pareigūnė vardu „Y“ piknaudžiavo tarnybine padėtimi, melavo, tingėjo atlikti tarnybines pareigas [...]. O būtent, pasišaukiau dinaminės priežiūros pareigūnę „Y“ ir paprašiau, kad nuvestų mane - mūsų kamerą į laisvalaikio kambarį pažaisti stalo teniso, pareigūnė atsakė, kad nėra stalo teniso kamuoliuko, bet kai aš jai parodžiau, kad turiu savo asmeninį kamuoliuką, pareigūnė pradėjo meluoti, neva sulūžęs pats stalas [...]. [...] paklausiau pareigūnės, kodėl kitiems nuteistiesiems teikia privilegijas, kitus nuteistuosius nuveda į laisvalaikio kambarį, o mūsų neveda, pareigūnė „Y“ atsakė, neva nieko nevedė žaisti“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „Be to 16-16.20 val., tą pačią dieną aš buvau išprovokuotas ir susižalojau kitą dešinės rankos dilbį (susipjausčiau). Todėl kad, pasikviečiau kitą dinaminės priežiūros pareigūnę vardu „Z“ ir paprašiau, kad išvestų mūsų kamerą į laisvalaikio kambarį pažaisti tenisą [...]. Pareigūnė „Z“, atsakė, kad nėra teniso kamuoliuko, todėl išvesti nebusime, aš parodžiau jai, jog turiu savo asmeninį kamuoliuką [...]. Pareigūnė vis tiek kategoriškai atsisakė mūsų kamerą išvesti į privalomą laisvalaikį ir kategoriškai neigė, kad kas nors buvo išvestas žaisti.“

2.3. „Aš 2022-07-04 d. pateikiau prašymą PN direktoriui, kad vaizdo registratorių bei vaizdo kamerų įrašai būtų išsaugoti, kad nebūtų sunaikinti“.

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2022 m. liepos 14 d. raštu Nr. 4D-2022/1-814/3D-1633 kreipėsi į Pravieniškų PN-AK, prašydama paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2022 m. liepos 29 d. Seimo kontrolierių įstaigoje gautas Pravieniškų PN-AK 2022 m. liepos 28 d. raštas Nr. 14-10271.

Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose rašoma:

4.1. „Pareiškėjas 2022 m. liepos 2 d. žodžiu kreipėsi į Saugumo valdymo skyriaus (toliau – SVS) specialistę [...]. Nuteistieji nebuvo išvesti žaisti stalo teniso dėl teniso stalo gedimo. Gedimas užfiksuotas Kamerų techninių apžiūrų apskaitos žurnalo 2022 m. liepos 2 d. registruotų gedimų įrašuose“.

4.2. „2022 m. liepos 2 d. Pareiškėjas po abiejų savęs žalojimosi atvejų buvo nuvestas į Laisvės atėmimo vietų ligoninės Pirminės sveikatos priežiūros skyrių medicininės pagalbos suteikimui, tai patvirtina gautos iš minėtos tarnybos, bendrosios praktikos slaugytojos, Sužaloto asmens medicininės apžiūros pažymos reg. Nr. 75(PPN-AK-1) 90 ir Nr. 75(PPN-AK-1) 91;

2022 m. liepos 8 dieną, atsižvelgiant į nuteistojo savęs susižalojimo atvejus ir jo ketinimus ateityje vėl žalotis, Krizių įveikos komandos susirinkimo metu nuspręsta asmenį įtraukti į „Nuteistųjų ir suimtųjų, priklausančių rizikos grupei, dėl savęs žalojimo ar bandymo žudyti“ įskaitą nuo 2022 m. liepos 8 d. iki 2022 m. spalio 8 dienos (3 mėn. laikotarpiui). Atsižvelgus į pataisos pareigūnų pateiktus tarnybinius pranešimus ir po pokalbio su nuteistuoju pateiktas psichologo rekomendacijas (pridedama kopija), vadovaujantis Laisvės atėmimo vietų įstaigų apsaugos ir priežiūros instrukcijos nuostatomis, nuteistajam X pradėtos taikyti sustiprintos individualios priežiūros priemonės. Nuo sustiprintos individualios priežiūros priemonių taikymo pradžios naujų nuteistojo X savęs žalojimo atvejų neužfiksuota;“.

4.3. „Pareiškėjas Įstaigos administracijai 2022 m. liepos 4 d. pateikė prašymus reg. Nr. 70 (6) 2449 ir 70 (6) 2450 dėl filmuotos medžiagos išsaugojimo (pridedamos nuteistojo prašymų kopijos). 2022 m. liepos 15 d. Įstaigos administracijai pateikė prašymą reg. Nr. 70 (5) 1560, kuriame nurodė, kad jo 2022 m. liepos 4 d. rašytų prašymų reg. Nr. 70 (6) 2449 ir Nr. 70 (6) 2450 nenagrinėti, asmuo Įstaigos administracijai pretenzijų neturi, problemos išspręstos pokalbio metu, raštiškas atsakymas nuteistajam nereikalingas“.

4.4. „2022 m. liepos 20 d. nuteistajam X Įstaigos administracija įteikė raštą dėl jo prašymų nagrinėjimo procedūros nutraukimo“.

Prie pateikto atsakymo papildomai pridėta: 2022 m. liepos 2 d. SVS specialistės Y tarnybinio pranešimo reg. Nr. 41-8982 kopija; Kamerų techninių apžiūrų apskaitos žurnalo 2022 m. liepos 2 d. registruotų gedimų įrašų kopijos, kur yra įrašas apie tai, kad sulaužytas teniso stalas; bendrosios praktikos slaugytojos Sužaloto asmens medicininės apžiūros pažymų reg. Nr. 75(PPN-AK-1) 90 ir Nr. 75(PPN-AK-1) 91 kopijos; Pareiškėjo 2022 m. liepos 4 d. prašymų reg. Nr. 70 (6) 2449 ir 70 (6) 2450 dėl filmuotos medžiagos išsaugojimo kopijos; 2022 m. liepos 15 d. Pareiškėjo prašymo reg. Nr. 70 (5) 1560 kopija, kuriame Pareiškėjas nurodė jo 2022 m. liepos 4 d. rašytų prašymų reg. Nr. 70 (6) 2449 ir Nr. 70 (6) 2450 nenagrinėti; 2022 m. liepos 20 d. Pravieniškų PN atsakymo Pareiškėjui dėl jo prašymų nagrinėjimo procedūros nutraukimo kopija.

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

5. Viešojo administravimo įstatymo (toliau vadinama ir – VAI):

3 *straipsnis. Viešojo administravimo principai* – „5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai,

nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; [...] 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs; [...] 12) subsidarumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektų sprendimai turi būti priimami ir įgyvendinami žemiausiu efektyvumą galinčiu užtikrinti viešojo administravimo sistemos lygmeniu; [...]“;

6. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau vadinamas ir – BVK):

125 straipsnis. Nuteistųjų užimtumo tikslas – „Laisvės atėmimo bausmę atliekančių nuteistųjų užimtumo tikslas – mažinti neigiamą kalinimo įtaką, suteikti galimybę nuteistiesiems įgyti žinių, įgūdžių ir kvalifikacijų, kurios padėtų jiems lengviau integruotis į visuomenę išėjus iš pataisos įstaigos“;

126 straipsnis. Nuteistųjų užimtumo formos – „1. Laisvės atėmimo bausmę atliekantiems nuteistiesiems šio Kodekso nustatyta tvarka ir sąlygomis sudaromos galimybės užsiimti prasminga jų ir visuomenės interesus atitinkančia veikla. 2. Nuteistųjų užimtumo prasminga jų ir visuomenės interesus atitinkančia veikla formos: 1) darbinė veikla; 2) darbas už pataisos įstaigos arba nuteistųjų darbinę veiklą organizuojančios įstaigos teritorijos ribų; 3) bendrasis ugdymas, profesinis mokymas, aukštasis mokslas; 4) individuali veikla; 5) dalyvavimas kultūrinėje, švietėjiškoje, sporto veikloje“;

127 straipsnis. Nuteistųjų užimtumo organizavimas – „1. Organizuodama nuteistųjų užimtumą, pataisos įstaigos administracija privalo siekti, kad kiekvienas nuteistasis, išskyrus šio Kodekso 142 straipsnio 2 dalyje nurodytą nuobaudą atliekančius nuteistuosius, ne mažiau kaip aštuonias valandas per parą užsiimtų šio Kodekso 126 straipsnio 2 dalyje nurodytų formų veikla. [...]“

7. Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-08-22 nutarimu Nr. 875 (toliau vadinama – Taisyklės), aktualios nuostatos:

„42. Į prašymą ar skundą paprastai atsakoma tokiu būdu, koku buvo pateiktas prašymas ar skundas. [...].

[...]

45. Į prašymą institucija atsako atsižvelgdama į jo turinį:

45.1. į prašymą suteikti administracinę paslaugą atsakoma suteikiant prašomą vieną iš Viešojo administravimo įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje nurodytų administracinių paslaugų (ar prašomas kelias administracines paslaugas) arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti;

45.2. į prašymą pakonsultuoti asmenį jam aktualių klausimų atsakoma suteikiant konsultaciją pagal institucijai nustatytą kompetenciją arba pateikiant motyvuotą atsisakymą tą padaryti;

45.3. į prašymą priimti administracinį sprendimą atsakoma Viešojo administravimo įstatymo 13 straipsnyje nustatyta tvarka.

[...]

47. Atsakyme į prašymą ar skundą arba institucijos siunčiamame pranešime apie asmens prašymo ar skundo nenagrinėjimo priežastis asmuo turi būti informuojamas apie tokio atsakymo ar pranešimo apskundimo tvarką, vadovaujantis Viešojo administravimo įstatymo 14 straipsniu, nurodant konkrečios institucijos (-ų), kuriai (-ioms) gali būti paduotas skundas, pavadinimą (-us) ir adresą (-us), taip pat terminą (-us), per kurį (-iuos) gali būti pateiktas skundas.“

Tyrimo išvados

8. Skunde rašoma, kad 2022 liepos 2 d. Pareiškėjas kreipėsi į pareigūnes dėl kameroje kalinčių asmenų išvedimo pažaisti stalo tenisą, tačiau pareigūnės atsisakė tai padaryti. Pareiškėjas mano, kad pareigūnės nepagrįstai atsisakė nuteistuosius išvesti pažaisti stalo tenisą, melavo, kad

teniso stalas yra sulaužytas.

9. Įkalinimas visada susijęs su tam tikrais praradimais, kurie yra laisvės atėmimo rezultatas. Patekę į įkalinimo įstaigą nuteistieji dažniausiai praranda darbą, gyvenamąją vietą ir dažnai nutraukia šeimyninius ryšius. Dėl šių praradimų laisvės atėmimo metu asmeniui, išėjusiam į laisvę, yra sudėtinga prisitaikyti visuomenėje. Siekiant sušvelninti neigiamą įkalinimo poveikį, bausmių vykdymas yra nukreiptas į jo socialinę rehabilitaciją, t. y. į tai, kad atlikęs bausmę nuteistasis savo gyvenimo tikslų siektų teisėtais būdais ir priemonėmis.

10. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas 2022 m. liepos 2 d. žodžiu kreipėsi į Saugumo valdymo skyriaus pareigūnes Y ir Z dėl išvedimo pažaisti stalo teniso. Pareigūnės atsisakė išvesti nuteistuosius žaisti tenisą dėl teniso stalo gedimo. Minėta informacija pateikta pareigūnės Y. 2022 m. liepos 2 d. tarnybiniame pranešime Nr. 41-8982. Pravieniškių PN administracija taip pat pateikė Pravieniškių PN-AK primojo sektoriaus Kamerų techninių apžiūrų apskaitos žurnalo kopijas, kuriose yra įrašas apie sulūžusį teniso stalą.

Išanalizavus Pravieniškių PN pateiktą informaciją paaiškėjo, kad nuteistieji nebuvo išvesti žaisti stalo teniso dėl pagrįstos priežasties – sulūžusio teniso stalo, kas ir buvo paaiškinta Pareiškėjui, todėl Pareiškėjo teiginys, kad pareigūnės neatliko savo tarnybinių pareigų, melavo, neišvesdamos žaisti stalo teniso, nepagrįstas.

Kartu Seimo kontrolierė atkreipia dėmesį, kad šiuo atveju nėra aišku, ar pareigūnės Pareiškėjui suteikė išsamią informaciją apie tai, kada bus sutaisytas sulaužytas teniso stalas ir bus sudaryta galimybė pažaisti, ar buvo pasiūlytas kitas alternatyvus užsiėmimas ir pan. Pabrėžtina, kad pareigūnų bendravimas su nuteistaisiais kartu ir informacijos jiems teikimas turi atitikti žmoniškąjį ir socialinį bendravimo lygį.

Seimo kontrolierė atkreipia dėmesį, jog nuteistųjų užimtumo tikslas yra mažinti neigiamą kalinimo įtaką, suteikti galimybę nuteistiesiems įgyti žinių, įgūdžių ir kvalifikacijų, kurios padėtų jiems lengviau integruotis į visuomenę išėjus iš pataisos įstaigos.

Nuteistųjų užimtumo formos numatytos BVK 126 straipsnyje, t. y. darbinė veikla, darbas už pataisos įstaigos arba nuteistųjų darbinę veiklą organizuojančios įstaigos teritorijos ribų, bendrasis ugdymas, profesinis mokymas, aukštasis mokslas, individuali veikla, dalyvavimas kultūrinėje, švietėjiškoje, sporto veikloje.

Pareiškėjas yra nurodęs, jog bausmę atlieka kamerų tipo patalpose, todėl laisvalaikio užimtumo veiklą beveik nėra, kas sukelia psichologinę įtampą ir blogas emocijas.

Asmeniui nuolat būnant izoliuotam nuo kitų asmenų ypač svarbu, kad jam būtų užtikrinama kuo įmanoma daugiau resocializacijos priemonių.

Seimo kontrolierė atkreipia Pravieniškių PN administracijos dėmesį į tai, kad pataisos namų administracija pagal esamas galimybes turėtų stengtis sudaryti sąlygas nuteistajam dirbti, užsiimti kita pozityvia veikla ir toks įstaigos siekis turi atsispindėti pareigūnų bendravime su nuteistaisiais.

11. Pareiškėjas Skunde rašo, jog 2022-07-04 pateikė prašymus PN direktoriui dėl vaizdo registratorių bei vaizdo kamerų įrašų išsaugojimo ir prašo, kad Seimo kontrolierė išsiaiškintų, kas buvo daroma su jo pateiktais prašymais.

12. Nagrinėdama pareiškėjų skundus, Pravieniškių PN-AK, kaip viešojo administravimo subjektas, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų, tarp jų, įstatymo viršenybės, objektyvumo, proporcingumo, nepiktnaudžiavimo valdžia, efektyvumo principų, išsamumo principo, kuris reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nuroydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; atsakymas pareiškėjui turi būti pateiktas per

teisės aktuose nustatytus terminus.

Vadovaudamasi Taisyklių nuostatomis, institucija, gavusi prašymą, turi jį išnagrinėti ir pateikti atsakymą pagal jo turinį bei per teisės aktuose nustatytą terminą (šios pažymos 7 punktą).

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas Pravieniškių PN administracijai 2022 m. liepos 4 d. pateikė prašymus reg. Nr. 70 (6) 2449 ir 70 (6) 2450 dėl filmuotos medžiagos išsaugojimo. 2022 m. liepos 15 d. Pareiškėjas pateikė prašymą reg. Nr. 70 (5) 1560, kuriame nurodė jo 2022 m. liepos 4 d. rašytų prašymų reg. Nr. 70 (6) 2449 ir Nr. 70 (6) 2450 nenagrinėti, jog jis Pravieniškių PN administracijai pretenzijų neturi, problemos išspręstos pokalbio metu, raštiškas atsakymas nuteistajam nereikalingas. 2022 m. liepos 20 d. Pareiškėjui Pravieniškių PN administracija pateikė atsakymą dėl jo prašymų nagrinėjimo procedūros nutraukimo, nurodė ir rašto apskundimo tvarką.

Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Pravieniškių PN administracija, nutraukdama Pareiškėjo 2022 m. liepos 4 d. prašymų nagrinėjimo procedūrą, elgėsi tinkamai, pateiktame atsakyme nurodė ir apskundimo tvarką, todėl Pareiškėjo Skundas dėl Pravieniškių PN pareigūnų veiksmų, galimai neužtikrinant laisvalaikio užimtumo, nepagrįstai nesuteikiant galimybės pažaisti stalo tenisą bei netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisi, atmestinas.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

13. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, nusprendžiama X Skundą dėl Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai neužtikrinant laisvalaikio užimtumo, nepagrįstai nesuteikiant galimybės pažaisti stalo tenisą, netinkamai nagrinėjant Pareiškėjo kreipimuisi, **atmesti**.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJA

14. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14 punktu, **Pravieniškių pataisos namų-atvirosios kolonijos direktoriui** rekomenduojama atkreipti pataisos įstaigos pareigūnų dėmesį, kad bendravimas su nuteistaisiais būtų kuo labiau informatyvus, aiškus ir žmogiškas.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos**.

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė